

ных видов логистических стратегий. Выделены ключевые параметры, на основании которых осуществляется выбор эффективной логистической стратегии. Проанализирована динамика производства мебели во Львовской области. Разработана интегрированная модель логистической стратегии мебельного предприятия, выделены этапы ее формирования. Эффективность выбора логистической стратегии будет определяться динамикой роста доходов предприятия и повышением качества логистического обслуживания и удовлетворения запросов потребителей. Определены конкурентные преимущества на рынке мебели, полученные благодаря логистической стратегии.

Ключевые слова: логистическая стратегия, этапы, цели, конкурентоспособность, мебельное предприятие.

Maselko T.Ye., Henyk O.V. Some Features of the Logistic Strategy Formation at the Furniture Enterprises

Actuality of logistic strategies implementation at enterprises is proved. Main methodical features of forming the logistic strategy are determined, main types of logistic strategies are researched. Main parameters of choosing the effective logistic strategy are identified. The dynamics of furniture production in L'viv region are analysed. The integrated model of logistic strategy at the furniture company is developed, and also the stages of its formation are selected. The effectiveness of the chosen logistic strategy is determined by the dynamics of growing enterprise's income and quality of logistic system, and customer's satisfaction as well. Some competitive advantages that are obtained through logistic strategy are identified.

Key words: logistic strategy, stages, goals, competitiveness, furniture enterprise.

УДК 336.146:338.226

Аспір. Р.О. Маслик¹ –

Львівська державна фінансова академія

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ СУБВЕНЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ З ДЕРЖАВНОГО МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ

Досліджено суть поняття субвенцій, проаналізовано основні види субвенцій та акцентовано увагу на субвенціях соціального спрямування. Проаналізовано механізм та виявлено особливості фінансового забезпечення надання субвенцій з державного до місцевих бюджетів в Україні за 2008-2013 рр. Наведено оцінку нормативно-правовій базі щодо визначення порядку надання субвенцій. Окреслено основні шляхи до вдосконалення системи підтримки місцевих бюджетів державним бюджетом.

Ключові слова: фінансове забезпечення, міжбюджетні трансферти, субвенції, частка субвенцій соціального спрямування.

Постановка проблеми. Міжбюджетні відносини є основною складовою взаємин різних рівнів влади в галузі держаних фінансів. Міжбюджетне регулювання відбувається шляхом перерозподілу міжбюджетних трансфертів, до яких належать дотації вирівнювання та субвенції. Щорічно з державного бюджету України місцевим бюджетам виділяється значний обсяг субвенцій, відповідно до положень статті 97 Бюджетного кодексу України на фінансування великої кількості заходів. Субвенції займають вагомий частку в їхньому загальному обсязі міжбюджетних трансфертів. Більша половина субвенцій з державного бюджету направляється на соціальну підтримку місцевих бюджетів. На сьогоднішні характерними проблемами у плануванні видатків за рахунок субвенцій є відсут-

ність чіткого переліку субвенцій та їх обсягів. Тому актуальним є розгляд системи фінансування субвенцій соціального спрямування з державного бюджету місцевим і визначення основних її слабких сторін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему сутності міжбюджетних відносин, а зокрема субвенцій, досліджено у багатьох працях науковців, серед яких: В. Федосова, О. Василик, В. Опаріна, О. Кириленко, І. Волохова, З. Лободіна, С. Осадчук та інші. Також у працях висвітлено особливості функціонування субвенцій, відмінності їх від інших видів міжбюджетних трансфертів. Незважаючи на значні дослідження у цій сфері, певні питання залишаються невирішеними. При значній питомій вазі субвенцій (соціального спрямування) в загальному обсязі субвенцій з державного бюджету місцевим, їхнє вдосконалення та перегляд потребує дослідження.

Мета роботи – аналіз особливостей фінансового забезпечення надання субвенцій соціального спрямування з державного бюджету місцевим та визначення основних його недоліків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Субвенція (від лат. subvenio "приходжу на допомогу") – це форма грошової допомоги місцевим бюджетам із державного бюджету, яка призначена для конкретно прописаної цілі/цілей [1, с. 206]. Бюджетним кодексом України субвенції визначені як міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції. Міжбюджетні трансферти визначаються як кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого (ст. 2) [2]. Шляхом об'єднання наведених визначень субвенцій і міжбюджетних трансфертів отримуємо, що субвенції – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого для використання на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

У СРСР субвенції з державного бюджету було запроваджено в 1924 р. і як метод бюджетного регулювання місцевих бюджетів практично замінили дотації. З цього моменту субвенції відіграють значну роль при наповненні місцевих бюджетів, що обумовлює необхідність вивчення чинної організації їхнього функціонування, розкриття проблемних питань та пошуку оптимальної моделі їхнього запровадження в сучасних умовах [1, с. 206].

Ст. 97 Бюджетного кодексу передбачає трансферти, які надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам, серед яких передбачено такі види субвенцій:

- на здійснення програм соціального захисту;
- на компенсацію втрат доходів бюджетів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень внаслідок надання пільг, встановлених державою;
- на виконання інвестиційних проєктів;
- інші субвенції.

Ст. 102, 104-107 Бюджетного кодексу зазначають порядок надання різного роду субвенцій. Ст. 102 передбачає порядок надання субвенцій з Державного бюджету України на здійснення державних програм соціального захисту. Ще одним важливим документом є постанова КМУ від 15 грудня 2010 р. "Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів". У п.

¹ Наук. керівник: доц. О.Я. Маліновська, канд. екон. наук

17 постанови зазначено, що субвенції з державного бюджету обласним бюджетам, бюджетам м. Києва, іншим місцевим бюджетам, для яких у державному бюджеті визначаються субвенції (далі – субвенції з державного бюджету), перераховуються Державною казначейською службою в обсягах, установлених Законом про Державний бюджет України на відповідний рік, на рахунки таких бюджетів, відкриті в територіальних органах Державної казначейської служби в областях, м. Києві, згідно з розписом державного бюджету (у разі перерахування із спеціального фонду державного бюджету – також у межах і за рахунок відповідних надходжень) [3].

Субвенції на фінансування спеціальних соціальних послуг, які держава надає обмеженій групі населення України, виділяється бюджетам органів самоврядування. Розмір субвенції визначається шляхом безпосереднього розрахунку потреби у видатках на підставі встановленої кількості споживачів відповідних соціально-культурних програм чи послуг та їх вартості. Для надання субвенції на компенсацію втрат доходів бюджетів органів самоврядування, пов'язаних з виконанням їх повноважень з надання пільг, встановлених у Державному бюджеті України, формування відповідних коштів передбачається окремою статтею [4, с. 331-332].

Міжбюджетні трансферти складають більшу половину доходів місцевого бюджету залежно від його рівня. У структурі міжбюджетних трансфертів переважна частина припадає на дотації вирівнювання (48 %), на субвенції (47 %) та додаткові дотації (4 %). Зокрема, субвенції на фінансування програм соціального захисту з державного бюджету припадає понад 30 % відповідних ресурсів і ця цифра постійно зростає (табл.) [5, с. 66]. Так, якщо у 2009 р. субвенції соціального значення були перераховані місцевим бюджетам у розмірі 22 млрд грн, то у 2010 р. – вже у розмірі 30 млрд грн, у 2011 р. – 36 млрд грн, а в 2013 р. – 48 млрд грн., що становить 42 % від міжбюджетних трансфертів.

Табл. Динаміка трансфертів із Державного бюджету до місцевих бюджетів за 2008-2013 рр.*

Міжбюджетні трансферти	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Субвенції зі соціального захисту, млн грн	17825,4	22948,5	30037,3	36305,2	43078,3	48633,4
Дотації вирівнювання, млн грн	28810,4	3356,3	43640,4	43629,9	51649,9	55695,4
Інші трансферти, млн грн	12477,8	5875,2	4088,5	14939,9	29731,4	11519,5
Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів, %	44,5	46,7	49,1	52,3	55,2	52,4

*Складено автором на основі [4, с. 66].

За даними таблиці можна зробити висновки про значний обсяг субвенцій у загальному обсязі міжбюджетних трансфертів. У 2013 р. цей показник сягнув позначки 47,1 %, що на 4 відсоткових пункти більше, ніж у 2010 р. Цей факт суперечить основним рекомендаціям Європейської хартії місцевого самоврядування п. 7 ст. 9, у якій йдеться: "У міру можливості дотації місцевим властям не призначаються для фінансування конкретних проектів. Надання дотацій не скасовує основоположну свободу місцевих властей проводити свою політику в межах їхньої власної компетенції" [6].

Частку субвенцій соціального спрямування в загальному обсязі субвенцій в місцеві бюджети представлено на рис. [5, с. 67].

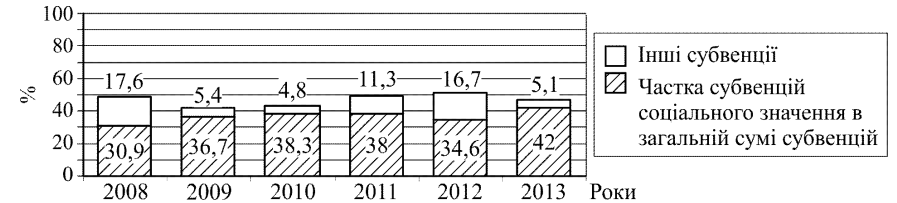

Рис. Частка субвенцій соціального спрямування в загальному обсязі субвенцій (складено автором на основі [5, с. 67])

Як свідчать дані із рис., частка субвенцій соціального значення є значною. Це показують показники зростання відсотка з кожним роком. Розглянемо детальніше стан фінансування субвенцій зі соціального захисту. У 2013 р. субвенції соціального спрямування були перераховані в обсязі 48,6 млрд грн (у 2012 р. – 42,7 млрд грн), зокрема [5, с. 68-69]:

- субвенція на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасовій державній допомозі дітям – 39,6 млрд грн, що становить 99,6 % від плану на рік (у 2012 р. – 33,3 млрд грн, що становило 99,9 % від плану на рік);
- субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот – 6,0 млрд грн або 93,6 % від річного плану (у 2012 р. – 6,7 млрд грн або 94,0 % від річного плану);
- субвенція на надання пільг з послуг зв'язку, на компенсацію втрати частини доходів, пов'язаних із відміною податку з власників транспортних засобів, та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян – 1,8 млрд грн або 86,4 % річного плану (у 2012 р. – 1,9 млрд грн або 91,1 % від річного плану);
- субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу – 733,0 млн грн або 95,3 % річного плану (у 2012 р. – 0,9 млрд грн або 99,9 % від річного плану);
- субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною" – 460,5 млн грн або 94,6 % від річного плану.

Отже, і у 2012 р., і у 2013 р. субвенції зі соціального захисту було профінансовано на 100 %, що є позитивною тенденцією. Негативним у цьому випадку є присутність перевищення темпів зростання трансфертів з Державного бюджету України місцевим над темпами зростання доходів місцевих бюджетів. Протягом аналізованого періоду (2008-2013 рр.) відбулося зменшення трансфертів на 6,9 % від обсягів міжбюджетних трансфертів, порівняно з попереднім роком. Зауважимо, що темп зростання трансфертів вперше за досліджуваній період був нижчим, ніж доходів місцевих бюджетів [5, с. 66].

Наголосимо, що внаслідок дії механізму міжбюджетного вирівнювання, саме місцеві бюджети виступають основними "інвесторами" соціального розвитку України, оскільки на цей управлінський рівень покладено основні повноваження щодо задоволення базових потреб населення у соціальній підтримці. Як показує аналіз структури видатків місцевих бюджетів за функціональною класифікацією, на соціально-культурні цілі спрямовується до 85 % сукупних ресурсів місцевих бюджетів, з них понад 25 % – на соціальний захист і соціальне забезпечення населення [5, с. 63].

Висновки. Проаналізувавши стан фінансування субвенцій зі соціального захисту, можна зробити висновки, що обсяги субвенцій зростають і теоретично вони можуть збільшуватись до безкінечності. Це, своєю чергою, призводить до появи ефекту непрозорості їх визначення і використання. Така ситуація призводить до зниження економічної ефективності бюджетних програм. На наш погляд, доцільним у цій сфері буде:

1. Встановити ліміт коштів, які можуть перерозподілятися на бюджетні субвенції;
2. Забезпечити пріоритетність надання цільових субвенцій;
3. Посилити адресність надання субвенцій;
4. Зменшити частку субвенцій у загальному обсязі міжбюджетних трансфертів задля посилення самостійності місцевих бюджетів.

Література

1. Волохова І.С. Проблеми функціонування цільових міжбюджетних трансфертів та шляхи їх вирішення / І.С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – № 39. – С. 206-211.
2. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 р., № 1132 "Про порядок нарахування міжбюджетних трансфертів". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-p>
4. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : навч. посібн. / О.О. Сунцова. – К. : Вид-во "Центр навч. літ-ри", 2010. – 488 с.
5. Зубенко В.В. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013, 2012, 2011, 2010, 2009, 2008 роки / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження". – К. : Вид-во USAID, 2014. – 80 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

Маслик Р.О. Анализ финансового механизма предоставления субвенций социального направления с государственного местного бюджетам

Исследована суть понятия субвенций, проанализированы основные виды субвенции и акцентировано внимание на субвенциях социальной направленности. Проанализирован механизм и выявлены особенности финансового обеспечения предоставления субвенций с государственного в местные бюджеты в Украине за 2008-2013 гг. Дана оценка нормативно-правовой базе по определению порядка предоставления субвенций. Определены основные пути по совершенствованию системы поддержки местных бюджетов государственным бюджетом.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, межбюджетные трансферты, субвенции, доля субвенций социального направления.

Maslyk R.O. The Analysis of the Financial Mechanism of Social Character Subventions from State Social Direction to Local Budgets

The essence of special purpose grants is explored. The main types of grants are analysed. The subventions in social area are paid special attention. The analysis of the mechanism is carried out, financial security of grants from state to local budgets in Ukraine for the period of 2008-2013 is revealed. The regulatory framework concerning identification of an order of subventions transfer is studied. Some basic ways to improve the system of social safety and support for local budgets by state budget are outlined.

Key words: financial security, intergovernmental transfers, special purpose grants, social purpose subventions share.

УДК 657.6

Доц. Л.Г. Медвідь, канд. екон. наук;
здобувач Д.О. Хариневич-Яворська – Львівська КА

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОЇ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Визначено передумови та напрями розвитку методики внутрішнього контролю на торговельних підприємствах у сучасних умовах. Розкрито місце та роль внутрішнього контролю в управлінні стійким розвитком торговельних підприємств. Сформульовано методичні засади внутрішнього контролю, які ґрунтуються на вдосконаленні процесу бюджетування та оцінюванні ризику. Запропоновано алгоритм процесу бюджетування. Виділено необхідність інтеграції збалансованої системи показників із системою бюджетування. Розглянуто необхідність оцінювання ризику зменшення доходу та понесення збитків на основі критичної точки реалізації та коефіцієнта безпеки стосовно отриманого чистого доходу.

Ключові слова: внутрішній контроль, методика, управління, торговельне підприємство, ризику, збалансована система показників.

Актуальність дослідження. Ефективний розвиток будь-якого торговельного підприємства за умов зміни організаційних структур та завдань з підвищення конкурентоспроможності є можливим тільки завдяки реорганізації стилю і методів управління. Одним із шляхів досягнення цього є розроблення методики проведення внутрішнього контролю на основі процесу бюджетування та його впровадження в практику управління, що дасть змогу виявити та знизити рівень впливу ризиків, мінімізувати втрати та рівень суб'єктивізму в судженнях менеджерів.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Питання організації та розвитку методики і методології внутрішнього контролю досліджено у працях таких вітчизняних вчених: С.В. Бардаш [1], В.В. Бурцев [2], Т.А. Бутинець [3], Ф.Ф. Бутинець [4], Н.Г. Виговська [5], Н.І. Дорош [6], В. Калюга [7], М.Д. Корінько [8], Р.О. Костирко [9], В.Ф. Максимова [10], Л.В. Нападівська [11], В.О. Озеран [12], В.П. Пантелєєв [13], С.М. Петренко [14], К.І. Редченко [15], В.О. Шевчук [16] та ін. Проте вони, в основному, містять загальні положення щодо організації та методології внутрішнього контролю без урахування впливу факторів зовнішнього середовища у сучасний період та галузевого спрямування суб'єктів господарювання.

Метою роботи є обґрунтування методичних прийомів і способів здійснення внутрішнього контролю, задля зниження ризиків, оцінювання відхилень фактичних значень від планових і забезпечення ефективності функціонування торговельних підприємств. Це актуалізує такі дослідницькі завдання: 1) важливість бюджетування у системі внутрішнього контролю в межах забезпе-